

ภาพจำหลักขุนต๋ำการก่อตั้งราชธานี

เป็นภาพจำหลักขุนต๋ำบนแผ่นไม้สักทอง แสดงเหตุการณ์ที่มีลักษณะเด่นเกี่ยวกับ การก่อตั้งราชธานีของไทยในสมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ ประดับที่ผนังทั้ง ๔ ด้าน

สมัยสุโขทัย (ด้านทิศเหนือ)

ด้านบนเป็นภาพพระเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ที่วัดพระมหาธาตุ กรุงสุโขทัย ด้านซ้ายเป็นภาพการปั้นและตกแต่งพระพุทธรูปปางลีลา อันเป็นสัญลักษณ์ของสุโขทัย ตรงกลางเป็นภาพชายหญิง ชาวสุโขทัย ถือพุ่มดอกไม้และอาหารคาวหวานไปทำบุญ ทางด้านขวาเป็นภาพช้าง ม้า วัว ภาพคนจูงวัวไปค้า ชี้นำไปขาย

เกร็ดเสริม

ดังปรากฏหลักฐานตามศิลาจารึกหลักที่ ๑ ของพ่อขุนรามคำแหง ความว่า **"เมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว เจ้าเมืองบ่เอาจกอบ ในไพร่ลู่ทาง เพื่อนจูงวัวไปค้า ชี้นำไปขาย ใครใคร่ค้าช้างค้า ใครใคร่ค้าม้าค้า...ผู้ขายผู้หญิง ผู้หญิงมีศรัทธาในพระพุทธศาสนา ทรงศีลเมื่อพรรษาทุกคน...กลางเมืองสุโขทัยนี้มีวิหาร มีพระพุทธรูปทอง มีพระพุทธรูปอันใหญ่ มีพระพุทธรูปอันงาม"**

สมัยกรุงศรีอยุธยา (ด้านทิศตะวันออก)

เป็นภาพเหตุการณ์เมื่อสร้างกรุงศรีอยุธยา ในปีพุทธศักราช ๑๘๙๓ ภาพซ้ายเป็นการอพยพพลเมือง จากเมืองเวียงเหล็กเข้าสู่กรุงศรีอยุธยา ภายหลังพระเจ้าอู่ทองโปรดให้สร้างวัดพุทธไสสวรรคที่เมืองเวียงเหล็ก เพื่อเป็นอนุสรณ์ ต่อมาเป็นภาพพระพุทธรูปพระเจ้าพนัญเชิง (หลวงพ่อด้านหน้า) ที่สร้างเมื่อพุทธศักราช ๑๘๖๗ ก่อนสร้างกรุงศรีอยุธยา ๒๖ ปี ด้านหน้าเป็นภาพพราหมณ์โปรยหินนำสังข์ทักษิณาวรรต ซึ่งขุดได้ที่ใต้ต้นหมันในระหว่างทำพิธีขุดรากก่อสร้างพระราชวังกรุงศรีอยุธยาขึ้นถวายพระเจ้าอู่ทอง พระองค์จึงถือเป็นศุภนิมิตมงคลให้ขนานนามราชธานีว่า **"กรุงศรีอยุธยา"** อันเป็นชื่อเมืองที่พระนารายณ์อวตารลงมาเป็นพระราม ในปางรามาวตารเพื่อปราบอสูรทศกัณฐ์ และโปรดให้ใช้พระนามของพระองค์ว่า **สมเด็จพระรามธิบดีที่ ๑** ปัจจุบันทางราชการได้ใช้รูปสังข์ทักษิณาวรรตอยู่ภายในปราสาท เป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เกร็ดเสริม

๑. หลวงพ่อด้านหน้า เป็นพระพุทธรูปปางสมาธิ คนทั่วไปเรียกว่า หลวงพ่อดโต ชาวจีนเรียกว่า ซ้ำปอกกง

๒. ปลายปีพุทธศักราช ๒๓๙๗ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงบูรณะวัดพนัญเชิงและให้นามใหม่เป็น พระพุทธไตรรัตนนายก

๓. ต้นหมัน คือ ต้นไม้ชนิดหนึ่ง เปลือกสามารถนำไปทุบเพื่อใช้อุดรูรั่วของเรือแล้วยาขึ้นทับอีกครั้ง

สมัยกรุงธนบุรี (ด้านทิศใต้)

ในภาพแสดงถึงสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ยกกองทัพเรือจากเมืองจันทบุรีเข้าตีป้อมวิชัยประสิทธิ์และเมืองธนบุรี เมื่อปีพุทธศักราช ๒๓๑๐ หลังจากกรุงศรีอยุธยา เสียแก่พม่าแล้วประมาณ ๘ เดือน เมื่อยึดเมืองธนบุรีได้โปรดให้ประหารชีวิต นายทองอิน คนไทยที่แม่ทัพพมามอบหมายให้รักษาเมือง แล้วเสด็จยกกองทัพเข้าตีค่ายพม่าที่โพธิ์สามต้น กรุงศรีอยุธยา สามารถสังหารสุกี้พระนายกองแม่ทัพพม่าตายในที่รบ หลังจากนั้นได้ทรงสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานีใหม่เมื่อปีพุทธศักราช ๒๓๑๑

เกร็ดเสริม

ป้อมวิชัยประสิทธิ์สร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ เดิมชื่อป้อมบางกอกหรือ ป้อมวิไชยเยนทร์ ต่อมาพระเจ้าตากสินมหาราชทรงปรับปรุงป้อมพระราชทานนามว่า ป้อมวิชัยประสิทธิ์ ซึ่งในปัจจุบันอยู่ในความดูแลของกองทัพเรือใช้เป็นที่ยิงสลุดในพระราชพิธีสำคัญต่างๆ

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (ด้านทิศตะวันตก)

เมื่อปีพุทธศักราช ๒๓๒๕ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงปราบดาภิเษกเป็นปฐมกษัตริย์แห่งบรมราชจักรีวงศ์ แล้วโปรดให้ย้ายพระราชวังจากพระราชวังเดิมกรุงธนบุรี ข้ามไปอยู่ทางฟากตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ภาพเสาหลักเมืองกรุงรัตนโกสินทร์ วัดพระศรีรัตน-ศาสดาราม และหมู่พระมหามณเฑียร ด้านบนขวาเป็นภาพวัดมหาธาตุ ซึ่งเป็นที่สังคายนาพระไตรปิฎก ด้านหน้าเป็นภาพขบวนแห่พระพุทธรูปพระศรีศากยมุนี ซึ่งอัญเชิญลงมาจากเมืองสุโขทัยนำไปประดิษฐาน ณ วัดสุทัศน์เทพวราราม มีภาพเสาชิงช้าเป็นสัญลักษณ์

เกร็ดเสริม

๑. พระศรีศากยมุนี อัญเชิญมาจากวัดมหาธาตุ เมืองสุโขทัย สร้างในสมัยราชวงศ์พระร่วงแห่งกรุงสุโขทัย ปัจจุบันเป็นพระประธานในวิหารหลวงวัดสุทัศน์เทพวราราม หล่อด้วยโลหะ หน้าตักกว้าง ๓ วา ๑ คืบ นับเป็นพระพุทธรูปหล่อโลหะที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ในยุคก่อน ๒๕ พุทธศตวรรษ

๒. ทำหน้าที่อัญเชิญ พระศรีศากยมุนี จากแพขึ้นฝั่ง ทำนํานั้นจึงได้ชื่อว่า "ท่าพระ" ปัจจุบันอยู่บริเวณท่าเรือหน้ามหาวิทยาลัยศิลปากร

เกร็ดเสริมรวม

๑. ภาพจำหลักนูนต่ำบนแผ่นไม้สักทอง มีขนาด ๒.๕๐ X ๓.๕๐ เมตร หน้า ๒๐ เซนติเมตร

๒. สาเหตุที่เลือกจารึกภาพเพียง ๔ สมัย เนื่องจากเป็นสมัยที่มีลักษณะเด่นในแต่ละยุคสมัย รวมทั้งได้เห็นภาพการสร้างบ้านเมืองชีวิตความเป็นอยู่ของไพร่ฟ้าประชาชน ความเจริญด้านศาสนา การกอบกู้เอกราช การอพยพ ย้ายเมือง ตามสมัยนั้นๆ